

curier economic legislativ

REGLEMENTĂRI PRIVIND AUTOCONDUCEREA ȘI RAPORTURILE CONTRACTUALE ALE ÎNTREPRINDERII

În spiritul Legii planificării, este necesar să fie întărită și perfecționată continuu conducerea unitară, pe baza planului național unic, a dezvoltării economico-sociale și, totodată, corespunzător lărgirii atribuțiilor unităților economice, să sporească rolul și răspunderea centralelor, județelor și întreprinderilor în elaborarea și îndeplinirea tuturor prevederilor de plan, în întărirea autoconducerii și autogestunii economice.

NICOLAE CEAUȘESCU

Construcția societății socialiste multilateral dezvoltate necesită, datorită caracterului tot mai complex al procesului de dezvoltare, îmbunătățirea continuă a conducerii economice și sociale, fundamentarea științifică a strategiei și tacticii impuse de evoluția practică a sistemului nostru social-economic, stabilirea cu claritate a obiectivelor, ritmurilor și proporțiilor dezvoltării, precum și perfecționarea tuturor mecanismelor economico-financiare. Analizând multilateral și adâncit nivelul de dezvoltare la care a ajuns țara noastră, conducerea P.C.R. a formulat concluzia potrivit căreia se impune cu necesitate să se treacă la o nouă calitate în domeniul activității economice. În acest context, Plenara C.C. al P.C.R. din martie 1978 a stabilit principiile și direcțiile de perfecționare a mecanismului economico-financiar, astfel încât unitățile economice, organele de conducere colectivă să dispună de mijloace și pîrghii economice corespunzătoare pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a rolului și atribuțiilor ce le revin potrivit prevederilor din actele normative, pentru stimularea creșterii eficienței economice și cointeresarea oamenilor muncii în valorificarea superioară a resurselor existente.

Autoconducerea muncitorească

Aplicarea noului mecanism economic se sprijină pe o suită de principii economico-financiare care, în esență, trebuie să-și găsească materializarea în rezultatele procesului de producție atît pe calea autogestunii fondurilor cît și pe

cea a autofinanțării. Pentru ca noul mecanism economic să poată asigura în fapt eliminarea practicilor învechite, înlăturarea formalismului și birocrăției economice, cu alte cuvinte, pentru a fi aplicat cu deplin succes și maximă eficiență, trebuie să aibă drept cadru de bază un alt principiu democratic — **autoconducerea muncitorească**, participarea tuturor oamenilor muncii la rezolvarea problemelor economice și sociale apărute în activitatea întreprinderilor și organizațiilor economice

„Privim organismele colective de muncă, consiliile oamenilor muncii, ca forme de dezvoltare a autoconducerii muncitorești, de manifestare a răspunderii fiecărui colectiv pentru buna gospodărire a mijloacelor financiare și materiale ce îi sînt încredințate, ca parte a avuției generale a întregului nostru popor“.⁴⁾ Așadar, autoconducerea implică, în primul rînd, constituirea unui sistem de organe de conducere ale unităților, cu menirea de a exprima voința și interesele colectivului de oameni ai muncii, în tripla lor calitate de proprietari, producători și beneficiari. În al doilea rînd, autoconducerea muncitorească presupune răspunderea sistemului organelor de conducere pentru buna gospodărire a părții din avuția generală a întregului popor ce i-a fost încredințată.

După cum este cunoscut, Constituția țării noastre consacra Partidului Comunist Român rolul de forță politică conducătoare. Este deci firesc, în consecință, ca organizațiile

⁴⁾ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la ședința de constituire a Consiliului Național al Oamenilor Muncii*, Editura politică, București, 1977, p. 7—8.

de partid din fiecare unitate socialistă să exercite conducerea politică a vieții economico-sociale, să urmărească și să controleze îndeplinirea în bune condiții a sarcinilor ce decurg din programele de dezvoltare economică și socială. Pe de altă parte, legea nr. 5/1978 privind organizarea și conducerea unităților socialiste de stat, referindu-se la autoconducerea muncitorească, în articolul 32 stipulează: „Conducerea unității socialiste de stat se realizează pe baza principiului muncii și conducerii colective, prin participarea nemijlocită a oamenilor muncii la dezbaterile și soluționarea problemelor activității economico-sociale a unității, la elaborarea și îndeplinirea măsurilor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de plan, pentru îmbunătățirea condițiilor de muncă și viață ale întregului colectiv. Organele prin care se exercită conducerea colectivă a întreprinderilor, centralelor și altor unități socialiste sînt: adunarea generală a oamenilor muncii, consiliul oamenilor muncii și biroul executiv al consiliului oamenilor muncii“.

Iată așadar că, potrivit legii, conducerea colectivă dobîndește un caracter general, cuprinde toate aspectele activității economice și sociale din întreprindere și operează atît în procesul de elaborare a deciziilor cît și în faza de adoptare a lor. Pe bună dreptate se subliniază în literatura de specialitate că „Trebuie arătat că prin conducerea colectivă se realizează în întregime autoconducerea muncitorească. Organele unității de stat sînt tocmai formele organizate în care întreg colectivul de oameni ai muncii — în calitate de proprietari, producători și beneficiari — își exercită în mod direct sau prin reprezentanți, atribuțiile de conducere“²⁾.

Textul de lege, citat mai sus, pune în evidență un fapt deosebit de important: **participarea oamenilor muncii la elaborarea și îndeplinirea măsurilor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor de plan.** Coordonatele dezvoltării economico-sociale a țării sînt consemnate în Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism. Sarcinile și felul în care acestea trebuie îndeplinite își găsesc expresia în programele și prognozele de perspectivă, în planurile cincinale și anuale de creștere a economiei țării noastre. Rezultă din toate acestea necesitatea alinierii sau, mai bine zis, integrării activității fiecărei unități socialiste în planul național unic de dezvoltare economico-socială, plan care asigură un dinamism puternic și însemnate mutații în structura forțelor de producție și a producției materiale, creșterea continuă a produsului social și avuției naționale, utilizarea judicioasă a venitului național, folosirea rațională a fondului național de dezvoltare și a fondului de consum, valorificarea superioară a tuturor resurselor țării, creșterea continuă a productivității muncii, a eficienței economice în toate domeniile de activitate, în scopul creșterii nivelului de trai al întregului popor.

În vederea statuării juridice a raportului dintre planul național unic și planul întreprinderii, în articolul 1 al Legii nr. 5/1978, după ce se precizează că întreprinderea este unitatea de bază în care se desfășoară activitatea economico-socială, statutul oamenilor muncii și obiectul de activitate al întreprinderii se arată: „Întreprinderile se organizează și funcționează pe baza principiului autoconducerii muncitorești și al autogestiei economico-financiare. Totodată, organizarea activității economice se întemeiază pe principiul centralismului democratic, care îmbină în mod

organic conducerea unitară a economiei cu autonomia funcțională a fiecărei unități. Întreprinderea își desfășoară activitatea potrivit legilor în vigoare, pe bază de plan, care este parte integrantă a planului național unic de dezvoltare economico-socială, avînd totodată largi atribuții în domeniul planificării, cercetării științifice și ingineriei tehnologice, proiectării, investițiilor, aprovizionării și desfacerii produselor, în pregătirea personalului muncitor, în organizarea producției și a muncii, precum și autonomie în gospodărirea fondurilor. Întreprinderea răspunde față de organul căruia îi este subordonată de îndeplinirea planului, a tuturor indicatorilor tehnici, economici și financiari“.

Fără a intra în analiza adîncită a acestui text de lege, se cuvin subliniate cel puțin trei aspecte: 1. principiul centralismului democratic, 2. planul întreprinderii este parte componentă a planului național unic și 3. răspunderea întreprinderii față de organul ierarhic superior pentru îndeplinirea planului.

În lumina considerentelor abordate pînă acum, deși succint, se poate trece la conturarea unei definiții utile a autoconducerii muncitorești: Autoconducerea muncitorească este o formă superioară de organizare și conducere unitară de către P.C.R., în mod planificat, a activităților unităților socialiste, pe baza principiului centralismului democratic, asigurînd, prin organisme instituționalizate, participarea oamenilor muncii — în calitate de proprietari, producători și beneficiari — la elaborarea și adoptarea deciziilor, la traducerea acestora în fapt, la răspunderea în fața organelor ierarhice superioare pentru îndeplinirea planului, pentru realizarea unei maxime eficiențe economice, unei contribuții cît mai însemnate la creșterea fondului național de dezvoltare și a nivelului de trai al întregului popor.

Relația: planul național unic — planul întreprinderii

Partidul Comunist Român situează, în permanență, în centrul activității sale abordarea științifică a problematicii complexe generată de evoluția societății noastre. Pe această bază elaborează liniile directoare ale viitoarei dezvoltări economico-sociale a țării, stabilește cadrul general și coordonatele majore ale creșterii dinamice și armonioase a forțelor de producție, perfecționării continue a relațiilor sociale în vederea asigurării unui nivel de trai cît mai înalt pentru întregul nostru popor. Instrumentul în care — în cele din urmă — își găsesc concretizarea rezultatele acestor preocupări este planul național unic.

În prima sa fază, de elaborare, planul național unic are un caracter călăuzitor, jalonînd obiectivele propuse sub forma unor date orientative, care se defalcă pe unitățile socialiste prin intermediul verigilor intermediare, în trei profile:

- a) Pe ramurile, subramurile și activitățile economice ale unităților socialiste
- b) Pe ministere, centrale și unități socialiste.
- c) Pe județe, localități (municipii, orașe și comune) și unități socialiste.

²⁾ Cartea întreprinderii, vol. XI, Legislația autoconducerii și autogestiei întreprinderii, editată de „Revista economică“, 1980, p. 190.

În schema prezentată la pag. 8—9, acest lucru este figurat prin săgeata punctată, în interiorul căreia este scris „date orientative”. Odată ajunse la întreprindere, cifrele orientative sînt supuse dezbaterilor, în contextul autoconducerii muncitorești, pentru identificarea căilor de armonizare a acestora cu resursele existente și de perspectivă ale întreprinderii. Desigur că, în cadrul planului, locul central îl ocupă obiectul de activitate al întreprinderii (producerea de bunuri, executarea de lucrări etc.), cu finalitatea aferentă: desfacerea. Dar, pentru realizarea obiectului de activitate și desfacerii acestuia este necesar ca întreprinderea să se aprovizioneze corespunzător. Avînd, deci, în vedere importanța deosebită a rolului ce revine desfacerii și aprovizionării, interdependența lor, implicațiile lor asupra celorlalte activități, în schemă, din planul general al întreprinderii, este reliefată numai secțiunea intitulată „plan desfacere-aprovizionare”, adică relațiile comerciale ale întreprinderii, raporturile sale contractuale (acestea vor fi analizate ulterior). Conform legislației în vigoare, propunerile de plan ale întreprinderii trebuie să se sprijine pe contracte economice, să prezinte garanția că nu produce de dragul de a produce, că, din contră, rezultatele activităților sale sînt utile economiei naționale, că sînt menite să satisfacă cerințe reale ale pieței interne și externe. În acest scop, întreprinderea este obligată să desfășoare o intensă activitate precontractuală în rîndul beneficiarilor săi. Natura acestor beneficiari determină, de la caz la caz, conținutul concret al activității precontractuale. În cazul în care drept beneficiar se află o unitate socialistă producătoare, activitatea precontractuală se va desfășura pe anumite baze și, în alte condiții, atunci cînd beneficiar este o întreprindere de comerț interior sau una de comerț exterior sau, pur și simplu, un partener extern. În același timp, întreprinderea trebuie să se asigure că va putea să se aprovizioneze cu cele necesare pentru realizarea sarcinilor pe care și le asumă. De data aceasta, activitatea sa precontractuală se desfășoară în rîndul furnizorilor, respectîndu-se în principiu condițiile de mai sus, cu excepția faptului că rolul de beneficiar revine întreprinderii.

Abia acum întreprinderea este în situația de a fundamenta și înainta propuneri de plan. Aceste propuneri urmează aceeași cale, dar în sens invers, pe care au venit cifrele orientative.

Dacă propunerile de plan ale întreprinderii nu se întregesc armonios în structura planului național unic, cu amendamentele de rigoare, se reiterează procesul de fundamentare a planului pînă cînd se obține o variantă care satisface pe deplin interesul microeconomic cu cel macroeconomic. Apoi, se supune spre dezbateri și aprobare în cadrul Marii Adunări Naționale și, în formă definitivă, prin aceleași verigi intermediare, ajunge la întreprindere. Se cuvine subliniat, însă, că, de data aceasta planul revine sub formă de lege, ca sarcină obligatorie

Autogestiunea economico-financiară

Potrivit concepției P.C.R. și în acord cu noul cadru organizatoric, profund democratic, instituționalizat pentru desfășurarea activității economico-sociale în unitățile socialiste, realizarea (și depășirea) planului au loc în condițiile autoconducerii muncitorești. În esență, laturile prin-

cipale ale autoconducerii, pilonii săi centrali se constituie din: 1. **autogestiunea fondurilor întreprinderii** și 2. **autofinanțarea activităților sale din resurse financiare proprii** (fonduri proprii). Atît o latură a autoconducerii cît și cealaltă se exprimă cu ajutorul și prin intermediul organismelor de conducere colectivă și își găsesc statuarea juridică în Legea nr. 5/1978, care, de fapt, reflectă orientările statornicite în Hotărîrea C.C. al P.C.R. cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare din 22—23 martie 1978. Vechiul principiu al **gestiunii economice** — denumit cînd „gospodărie de-sine-stătătoare” sau „gospodărie chibzuită”, cînd „gospodărie socialistă” sau „gestiune economică proprie și gestiune economică internă” — este înlocuit cu un nou principiu, cu cel al **autogestiunii**.

Sintetizînd conținutul acestei noțiuni, arătăm că prin **autogestiune**, respectînd normele legale în vigoare, întreprinderea analizează și decide cum trebuie să-și gospodărească fondurile din dotare și să-și desfășoare activitatea în vederea realizării și depășirii planului, obținerea unor venituri proprii care să asigure:

- acoperirea cheltuielilor de producție și de circulație;
- restituirea, într-un termen cît mai scurt, a fondurilor primite;
- constituirea fondurilor necesare pentru finanțarea producției, investițiilor și altor nevoi proprii;
- participarea la constituirea fondurilor centralizate ale statului;
- participarea la beneficii a oamenilor muncii.

Mijloacele de muncă, obiectele muncii și forța de muncă aflate în întreprindere, precum și tot ceea ce provine pe calea aprovizionării pentru producție, reprezintă elementele procesului de producție. Rezultatele procesului de producție, leșirile sale, se constituie în, ceea ce literatura și practica economică și juridică numește, „fonduri de circulație” (produse aflate în depozit, marfă vîndută dar neîncasată, marfă vîndută și încasată). Acestea, în forma lor concretă, ajung la beneficiari, în baza contractelor economice încheiate anterior. În expresie valorică, fondurile de circulație împreună cu fondurile circulante formează „mijloacele circulante” ale întreprinderii.

O parte din plusprodus se constituie în contribuție pentru societate, îmbrăcînd forma impozitului pe circulația mărfurilor (I.C.M.). Cea de a doua parte a plusprodusului reprezintă „beneficiul” realizat de întreprindere. Dacă acest beneficiu realizat se situează cel mult la nivelul „beneficiului planificat”, atunci o cotă parte se prelevă la buget, restul rămînd la dispoziția întreprinderii pentru a constitui și utiliza, potrivit legii, următoarele fonduri: a. fondul de dezvoltare economică; b. fondul mijloacelor circulante; c. fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; d. fondul pentru acțiuni sociale; e. fondul pentru participarea oamenilor muncii la beneficii; f. fondul pentru cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic; g. fondul pentru protecția muncii; h. alte fonduri prevăzute de dispozițiile legale.

Dacă însă întreprinderea realizează un beneficiu mai mare decît cel planificat, atunci „beneficiul peste plan”,

conform prevederilor legale, în vederea stimulării întreprinderii, se împarte în două, astfel: pînă la 60% se lasă la dispoziția întreprinderii, iar 40% și mai mult se prelevă pentru societate. Partea care revine întreprinderii, după ce se diminuează cu o cotă ce se prelevă ca vărsămînt la buget și cu sumele care au alte destinații prevăzute de lege, se utilizează pentru suplimentarea următoarelor fonduri ce se află la dispoziția sa: a. fondul de dezvoltare economică; b. fondul pentru construcții de locuințe și alte investiții cu caracter social; c. fondul de participare a oamenilor muncii la beneficii.

Fondurile bănești constituite și lăsate la dispoziția întreprinderii, ca fonduri proprii, urmează să fie utilizate de aceasta în domeniile precizate de lege.

Finanțarea activităților întreprinderii din propriile sale fonduri înseamnă de fapt **autofinanțare**.

Autogestiunea, înțelesă în sensul arătat mai înainte, și autofinanțarea, în documentele de partid, în literatura de specialitate, sînt reunite în expresia „autogestiune economico-financiară”.

Conținutul autogestiunii economico-financiare este pus în evidență de următoarele trăsături caracteristice:

a) Autonomie, independență în desfășurarea activității economice:

— autonomie în utilizarea fondurilor de producție și de circulație;

— dreptul de a elabora plan propriu și programe speciale;

— autonomie în elaborarea normelor de muncă și în organizarea producției și a muncii;

— dreptul de a avea cont la bancă, contabilitate proprie;

— dreptul de a dispune de buget propriu de venituri și cheltuieli.

b) Autonomie în constituirea și utilizarea fondurilor proprii.

c) Dreptul de a fi persoană juridică și deci să aibă relații economice, financiare și juridice cu alte unități, precum și relații directe cu organismele financiar-bancare, cu bugetul de stat.

d) Cointeresarea și răspunderea materială pentru rezultatele activității desfășurate.

e) Dreptul organelor de conducere colectivă, recunoscute de lege, de a elabora și lua decizii.

f) Controlul financiar-bancar sub toate formele — preventiv, operativ, curent, prin autocontrol etc.

Trebuie subliniat faptul că, o unitate socialistă își desfășoară activitatea în condiții de autogestiune economico-financiară numai dacă prezintă simultan toate aceste trăsături.

Indicatorii economico-financiar

Odată cu instituționalizarea principiului autoconducerii muncitorești, după cum se știe, au avut loc și importante mutații în sistemul de indicatori cu ajutorul cărora să se măsoare mai bine rezultatele activităților întreprinderii, să stimuleze mai mult eforturile pentru obținerea unei maxime eficiențe economice. În rîndul acestor indicatori, un loc deosebit de însemnat revine producției fizice, producției nete și beneficiului.

Potrivit normelor metodologice actuale, emise de Direcția Centrală de Statistică, în baza art. 5, al. 1, din H.C.M.

nr. 1250/1973, referitor la producția industrială se arată că, în producția fizică se cuprind cantitățile totale de produse fabricate — în unitățile industriale de stat proprietate comună a statului român și a altor state (societăți mixte), cooperatiste și obștești — din materia primă, materialele, subsansamblele, piesele din producție proprie, achiziționate sau ale clientului, atît destinate livrării cit și pentru consumul intern productiv.

Producția fizică se exprimă în unități naturale, natural-convenționale sau valorice, după caz, cînd este omogenă, reductibilă la omogenitate sau cînd este eterogenă. Nivelul indicatorilor de producție fizică se determină prin însumarea producției exprimată în aceeași unitate de măsură.

Producția fizică este, în ultimă analiză, purtătorul material, suportul concret și generatorul de bază al întregului sistem de indicatori economici, financiar și statistici cu ajutorul cărora se evaluează rezultatele activității întreprinderii. Latura concretă a producției, valoarea de întrebuințare a produsului, prezintă cel mai mare interes pentru economie. Orice abordare ulterioară trebuie să se sprijine pe producția fizică. Pentru a se obține maximă eficiență economică este necesar să se știe, în concret, mai întii, ce și cît să se producă și după aceea unde, cînd și cum să se producă.

Comitetul de Stat al Planificării, Ministerul Finanțelor și Direcția Centrală de Statistică au elaborat în anul 1979 „Normele metodologice privind calculul valorii producției nete în industrie, agricultura de stat, construcții și transporturi”, conform prevederilor art. 21, al. 2 din Decretul Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România nr. 199/1978. În cazul industriei, după ce se precizează că „valoarea producției nete reprezintă valoarea nou creată în activitatea productivă a întreprinderilor și se calculează prin scăderea cheltuielilor materiale din producția globală” și elementele sale constitutive (1. Prelevarea pentru societate a unei părți din valoarea producției nete, 2. Retribuțiile personalului muncitor și alte drepturi ale acestuia, 3. Contribuția pentru fondul de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducerea progresului tehnic, 4. Impozitul pe fondul de retribuție, 5. Contribuția pentru asigurările sociale, 6. Alte elemente de muncă vie, 7. Beneficiul), se arată în mod distinct că „beneficiul”, ca element de venit net, se determină prin scăderea din valoarea producției nete a elementelor 1—6 din paranteza de mai înainte.

Rezultă așadar că, pentru calcularea beneficiului se folosește următorul algoritm:

a. Se determină producția globală pentru calculul valorii producției nete.

b. Se calculează cheltuielile materiale.

c. Se face diferența dintre a și b, obținîndu-se valoarea producției nete.

d. Din c se scade suma elementelor 1—6 ale valorii producției nete și se obține beneficiul.

Producția globală pentru calculul valorii producției nete se determină pe baza relației:

$$VPG = Pf + Slv + Pt + (S_2 - S_1) + (N_2 - N_1) + Ll + Pc$$

în care:

Pf = valoarea producției finite pentru a fi livrată;

Slv = valoarea semifabricatelor din producție proprie livrate;

P_t = valoarea obiectivelor de plan tehnic terminate și valorificate cu avizul organului tutelar ;

S_2-S_1 = creșterea sau descreșterea stocurilor de semifabricate și combustibil și de ambalaje din producție proprie, a căror valoare e inclusă în prețul produselor ;

N_2-N_1 = creșterea sau descreșterea stocurilor de producție neterminată (în calculul cărora se iau în considerare și reparațiile capitale în curs de executare la utilajele și mijloacele de transport ale unității efectuate cu forțe proprii) ;

L_i = valoarea lucrărilor (serviciilor) cu caracter industrial terminate, executate pentru terți ;

P_c = valoarea prelucrării materiilor prime și materialelor clienților.

Valoarea cheltuielilor materiale (CM) se determină astfel :

$$CM = M_p + PS + C + A + Am$$

unde :

M_p = materii prime, materiale de bază și auxiliare (din afară) ;

PS = piese și subansamble (din afară) ;

C = combustibil, energie și apă (din afară) ;

A = amortizarea fondurilor fixe ;

Am = alte cheltuieli materiale

După cum s-a precizat, valoarea producției nete (VPN) se determină în baza relației ;

$$VPN = VPG - CM$$

În cele din urmă, atît elementele pe baza cărora s-a calculat beneficiul, precum și el însuși, se regăsesc — în expresie valorică — în „**bugetul de venituri și cheltuieli**”, care devine suport pentru determinarea unei suite întregi de indicatori, cu ajutorul cărora să se caracterizeze cît mai complet rezultatele activității întreprinderii.

Bugetul de verificări și cheltuieli

Conducerea întreprinderilor prin autogestiune economico-financiară este de neconceput fără instrumentul său fundamental, de sinteză — **bugetul de venituri și cheltuieli**. Conceput ca un instrument permanent și operativ, bugetul de venituri și cheltuieli permite organelor colective de conducere să urmărească realizarea indicatorului de producție

fizică în condiții de eficiență cît mai mare, pentru atingerea dezideratului major — înregistrarea unor beneficii maxime. Evident, pentru aceasta bugetul de venituri și cheltuieli trebuie să stea în preocuparea permanentă a factorilor de conducere, încă din faza de elaborare și pînă la ultimul act de executare — repartizarea beneficiilor obținute.

Pentru a răspunde acestui scop, bugetul de venituri și cheltuieli este astfel conceput încît să reflecte, în mod sintetic, elementele esențiale ale planului de activitate al întreprinderii, grupate pe cele două mari componente : venituri și cheltuieli. Schematic, elementele esențiale ale bugetului pot fi sintetizate potrivit tabelului de mai jos.

Bugetele de venituri și cheltuieli elaborîndu-se pentru planurile anuale, cu defalcări pe trimestre și luni, permit analiza executării lui pe aceleași perioade de plan ; modul de executare a bugetului este urmărit și pe liniile contabilă ; rezultatele înregistrate în evidențele contabile reflectîndu-se în anexa la bilanț, intitulată „Execuția bugetului de venituri și cheltuieli — cap. I, venituri, cheltuieli și rezultatele întreprinderii”.

Pentru ca bugetul de venituri și cheltuieli să poată îndeplini funcția de instrument de urmărire a realizării planului întreprinderii, în condiții de eficiență și cu respectarea normelor de drept economic, se impune ca el să fie defalcat pe secții, ateliere, șantiere etc. ; practica anului 1979 și, în unele cazuri 1980, a dovedit că în acele întreprinderi în care bugetul nu a fost desfășurat pe verigile de bază ale producției și pe trimestre și luni, urmărirea executării lui întocmai nu a fost posibilă, prevederile de plan, la o serie de indicatori au fost nesatisfăcător realizate, înregistrîndu-se neconcordanțe : depășiri ale unor capitole de cheltuieli sau nerealizarea beneficiului planificat. Conducerea de partid și de stat a subliniat în repetate rânduri că bugetul de venituri și cheltuieli este astfel conceput încît prin mecanismul propriu să constituie o modalitate de mobilizare a colectivelor de oameni ai muncii în direcția realizării imperativelor noului mecanism economic — realizarea producției fizice, a producției nete, a rentabilității și beneficiilor.

O analiză atentă a structurii bugetului de venituri și cheltuieli scoate în evidență faptul că indicatorii funda-

A — venituri	B — cheltuieli
<ul style="list-style-type: none"> — încasări din vînzarea producției marfă la intern — încasări din vînzarea producției marfă în export — încasări din desfacerea mărfurilor cu amănuntul prin magazine proprii — încasări din executare de lucrări și prestații pentru terți — încasări din alte activități 	<ul style="list-style-type: none"> — cheltuieli aferente producției marfă vindute și încasate — cheltuieli pentru executări de lucrări și prestații pentru terți — cheltuieli de circulație — cheltuieli pentru alte activități — prelevări pentru societate din valoarea producției nete — impozit pe circulația mărfurilor
Total A	Total B
	— Beneficii : A—B

mentali ai noului mecanism economic se concretizează în acest instrument sub forma fluxurilor bănești reprezentând — la venituri — încasări din vânzarea producției realizate și — la cheltuieli — plăți pentru realizarea acestei producții, precum și obligațiile către stat, fie ele prelevări pentru societate, fie impozite sub diverse forme; ori, un control riguros asupra acestor fluxuri bănești contribuie din plin la ridicarea rentabilității întreprinderii prin accelerarea decontărilor (încasarea într-un termen cât mai scurt a cotravaloării mărfurilor livrate sau a lucrărilor prestate) și prin închiderea acelor supape prin care se scurg unele cheltuieli neeconomice.

Bugetul de venituri și cheltuieli permite organelor colective de conducere să efectueze un control riguros asupra modului de formare a valorii producției nete, pe elementele sale componente. Așa cum s-a mai subliniat, legarea directă a retribuției muncii de gradul de realizare a producției nete sporește rolul de pârghie al acesteia din urmă; din păcate, există uneori tendința în cadrul unor întreprinderi de a solicita prin plan cât mai multe cheltuieli materiale, lăsând neacoperite cheltuielile cu munca vie, în cadrul nivelului total de cheltuieli stabilit. Consecința este evidentă: în execuție fenomenul se va reflecta în sensul că întreprinderile respective se vor încadra cu ușurință în nivelul cheltuielilor materiale, dar vor depăși cheltuielile cu munca vie, fapt care va determina ca modul de realizare a producției nete să influențeze negativ beneficiile.

Bugetul de venituri și cheltuieli mai are meritul de a permite, încă în perioada de elaborare a planurilor, să se coreleze indicatorii financiari cu cei economici: înscrierea în buget, la poziția „încasări din vânzarea producției marfă” a producției fizice care este fundamentată integral pe contracte economice de livrare; includerea în costuri a unor cheltuieli strict necesare etc. Cu alte cuvinte, prin conținutul său, bugetul de venituri și cheltuieli permite încă din faza de elaborare să fie cunoscute situațiile în care elementele valorii producției nete sînt bine sau insuficient fundamentate, dînd astfel posibilitatea conducerii colective să adopte noi măsuri, de ordin tehnic sau organizatoric, pentru reducerea consumurilor și defalcarea rațională a nivelului total al cheltuielilor. Asemenea măsuri au menirea să prevadă greutățile ce pot să apară pe parcursul executării bugetului de venituri și cheltuieli, asigurînd din timp realizarea beneficiilor planificate (și atunci cînd este posibil, depășirea lor).

Așa cum se subliniază în literatura de specialitate „realizările remarcabile obținute în anul 1979 — primul an de aplicare generalizată a măsurilor de perfecționare a conducerii și planificării economico-financiare — precum și cele din primele luni ale acestui an constituie o confirmare a viabilității noului mecanism, a bugetelor de venituri și cheltuieli. În 1979 la dispoziția unităților economice au fost lăsate, pentru formarea fondurilor proprii, circa 28% din beneficiile realizate; peste 1/3 din cheltuielile de investiții au fost acoperite din resursele proprii ale unităților economice. Din bugetul pe 1980 rezultă că în acest an au fost prevăzute, în bugetele de venituri și cheltuieli ale unităților economice, fonduri de aproape 418 miliarde de lei, pentru îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare economică. Peste 53% din acestea urmează să fie finanțate din fondurile proprii. Față de anul precedent, resursele pentru

fondul de dezvoltare economică urmează să crească cu peste 57%, iar cele pentru fondul mijloacelor circulante cu 29%. Peste 34% din beneficiile planificate sînt prevăzute ca resurse de alimentare a fondurilor proprii ale întreprinderilor și centralelor industriale”. (Revista economică, nr. 26/1980, p. 11).

Activitatea comercială

Realizarea primei părți a bugetului de venituri și cheltuieli, respectiv capitolul **venituri** implică o complexă activitate comercială a întreprinderii. Legislația economică adoptată în cadrul vastei acțiuni de perfecționare a mecanismului economic, de autoconducere a întreprinderii conține norme de drept ce dau un conținut nou noțiunii de activitate comercială, consfințind realitățile din economia țării noastre. Avem în vedere Legea nr. 5/1978, Legea nr. 71/1969 (modificată și completată prin Legea nr. 3/1979), Legea nr. 14/1971.

Art 12 din Legea nr. 5/1978, care stabilește atribuțiile întreprinderii „în domeniul comercial”, scoate în evidență că această activitate se desfășoară pe trei planuri distincte:

- activitatea de aprovizionare, menită să asigure baza materială a producției, în strictă conformitate cu normele de drept economic privind disciplina de plan și contractuală;

- activitatea de desfacere, care are rolul de a promova desfacerea produselor finite ale întreprinderii — mărfurile — potrivit prevederilor de plan, concretizate în contracte de livrare încheiate cu beneficiarii interni;

- activitatea de comerț exterior și cooperare economică internațională, în cadrul căreia întreprinderile producătoare de mărfuri asigură realizarea planului de export stabilit.

Așadar, funcția comercială a unei întreprinderi constă din ansamblul de activități care se desfășoară în lumina prevederilor de plan, avînd ca scop aprovizionarea cu materii prime, materiale, combustibil etc., precum și desfacerea mărfurilor fabricate, potrivit clauzelor înscrise în contractele încheiate, atît pentru consumul intern cît și pentru export.

Activitatea de aprovizionare și aceea de desfacere se interferează și se condiționează reciproc, constituînd un ansamblu de activități comerciale puse nemijlocit în slujba circulației produselor de la furnizor la beneficiar — numai cînd sînt privite în activitatea lor exterioră, respectiv în raporturile cu alte unități economice. Astfel, formează un cuplu comercial sincronizat: compartimentul de aprovizionare al unei unități economice beneficiare, împreună cu compartimentul de desfacere al unității furnizoare. Ca urmare, funcția comercială a unei unități economice se realizează pe două planuri;

- **activitatea de aprovizionare** prin cuplul: compartimentul de aprovizionare propriu, în colaborare cu compartimentul de desfacere al furnizorului;

- **activitatea de desfacere** prin cel de al doilea cuplu: compartimentul propriu de desfacere în colaborare cu compartimentul de aprovizionare al beneficiarului.

Cuplurile menționate au un trai comun mult mai intens și cu o frecvență înfinit mai mare, decît legătura profesională dintre un compartiment de aprovizionare și unul de desfacere din cadrul aceleiași unități economice. A-

ceasta este, de fapt, una din particularitățile funcției comerciale, care are în vedere raporturile economice externe și nu cele de producției internă.

La baza colaborării celor două compartimente — cel de desfacere al furnizorului și cel de aprovizionare al beneficiarului — trebuie să stea planurile de aprovizionare și desfacere ale întreprinderilor în cauză, concretizate în bugetele de venituri și cheltuieli.

Oricare ar fi organizarea compartimentelor comerciale în cadrul întreprinderilor, atribuțiile lor principale, potrivit art. 12 din Legea nr. 5/1978, sînt următoarele :

a) În domeniul aprovizionării tehnico-materiale :

— elaborează și fundamentează, corespunzător producției contractate și sarcinilor de plan, programul de aprovizionare tehnico-materială, care cuprinde necesarul din țară și din import și termenele de livrare, cu respectarea normelor și normativelor de consum și de stoc aprobate pentru materii prime și materiale, combustibili și energie, precum și folosirea cu maximă eficiență a tuturor resurselor materiale ;

— asigură baza materială necesară realizării în bune condiții a sarcinilor de plan ; încheie contracte economice de lungă durată, anuale sau pentru perioade mai scurte și răspunde de realizarea integrală a acestora, asigurînd aprovizionarea tehnico-materială la termenele necesare realizării ritmice a producției ;

— elaborează propunerii de norme de stoc pentru materii prime, materiale, combustibili și piese de schimb ; ia măsuri pentru preîntîmpinarea formării de stocuri supranormative și de valorificare operativă a celor disponibile ;

— efectuează recepția materiilor prime, materialelor, pieselor, semifabricatelor și subansamblelor, asigură depozitarea și conservarea în condiții corespunzătoare a acestora.

b) În domeniul desfacerii interne :

— încheie contracte economice pe întreaga perioadă de 5 ani, pentru producția prevăzută în planul cincinal privind consumul intern, în conformitate cu destinațiile din balanțele materiale pe produse ; de asemenea, încheie contracte pe termen lung pentru produsele din profilul său de fabricație, pe durate mai mari de 5 ani, pe baza orientărilor și prognozelor de dezvoltare în perspectivă, a acordurilor de colaborare cu alte țări, îndeosebi pentru livrările ce se efectuează în cadrul acțiunilor de cooperare internațională pentru mașini, instalații și utilaje cu ciclul lung de fabricație ;

— adaptează și detaliază, dacă este necesar, prin planurile anuale, prevederile din contractele încheiate pe perioade de pînă la 5 ani ; răspunde de livrarea produselor la termenele și în condițiile prevăzute în contractele economice ;

— participă la prospectarea pieței interne în scopul cunoașterii necesităților de consum ; asigură reclama și prezentarea produselor ; participă la expoziții, demonstrații practice și tirguri în țară și străinătate ; elaborează și difuzează cataloage comerciale ;

— asigură rezolvarea reclamațiilor referitoare la calitatea și cantitatea producției, ambalaje, termene de livrare sau alte condiții prevăzute în contractele economice ;

c) În domeniul comerțului exterior și al cooperării economice internaționale :

— organizează producția destinată exportului, și livrarea fondului de marfă, în conformitate cu termenele și

clauzele contractuale ; ia măsuri pentru introducerea în fabricație pentru export a produselor care asigură o valorificare superioară a materiilor prime, pentru reînnoirea continuă a produselor destinate exportului, asigurînd, totodată, un nivel tehnic și calitativ competitiv și costuri de producție cît mai reduse ;

— participă, împreună cu întreprinderile specializate de comerț exterior, la prospectarea pieței externe, la negocierea și încheierea contractelor ferme, contractelor-cadru, comenzilor sau convențiilor pentru producția de export ;

— participă la cooperarea în producție cu firme și organizații din străinătate, prin întreprinderi specializate de comerț exterior ;

— urmărește permanent creșterea eficienței financiar-valutare a operațiunilor de comerț exterior ;

— rezolvă reclamațiile referitoare la calitatea și cantitatea producției, ambalaje, termene de livrare sau alte condiții prevăzute în contractele economice externe ;

Mecanismul de aprovizionare — tipuri de contracte folosite

Activitatea de aprovizionare tehnico-materială a întreprinderilor se desfășoară în cadrul unui sistem organizat de raporturi contractuale, care iau naștere între întreprinderile furnizoare și cele beneficiare. Aceste raporturi nu se încheie la întîmplare, ci după anumite criterii care au la bază ideea de optimizare a aprovizionării în sensul apropierii cît mai mult posibil a furnizorului de beneficiar și al folosirii corespunzătoare a mijloacelor de transport.

În prezent mecanismul de aprovizionare al oricărei întreprinderi este format din trei fluxuri și anume : direct de la întreprinderile producătoare ; prin bazele de aprovizionare ; din import.

a) **Aprovizionarea direct de la întreprinderile producătoare** se realizează în baza contractelor de livrare cincinale sau de durată mai mare, adoptate anual și, în unele cazuri, prin contracte de scurtă durată sau comenzi urmate de livrare din stoc. Contractele se încheie :

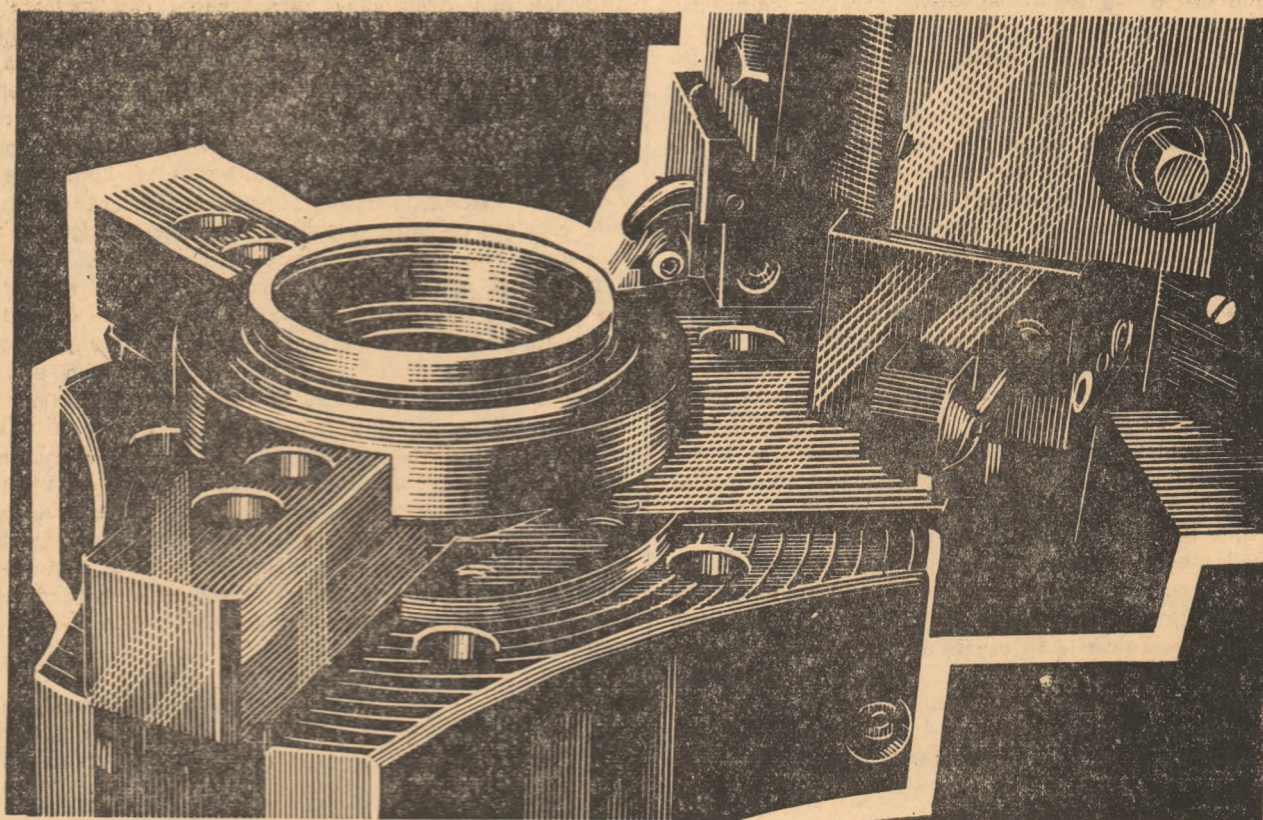
— pe baza repartițiilor emise de coordonatorii de balanțe în cazul produselor înscrise în nomenclatorul stabilit în acest scop ;

— prin comenzi adresate direct furnizorilor, pentru acele produse care nu fac obiectul repartițiilor, contractele încheindu-se potrivit procedurii prevăzute de Legea nr. 71/1969.

b) **Aprovizionarea prin bazele județene de aprovizionare** se face pentru produsele prevăzute în „Nomenclatorul materialelor și produselor de uz general ce fac obiectul aprovizionării tehnico-materiale pentru care specificarea, repartizarea, comandarea, contractarea și livrarea se efectuează prin bazele județene de aprovizionare și a municipiului București“, elaborat în baza H.C.M. nr. 569/1973 și aprobat cu Ordinul M.A.C.F. nr. 144/1979.

Legat de modul de aplicare a nomenclatorului menționat, prin nota anexă la ordin se fac următoarele precizări importante :

Specificarea, repartizarea, comandarea, contractarea și livrarea materialelor prevăzute în „Nomenclator“ se fac prin bazele județene de aprovizionare și a municipiului

La creșterea productivității contribuie strunguri verificate, de mare randament, cu comandă program destinate atât pentru prelucrare prin așchiere cit și prin fasonare.

STROJIMPORT exportă :

- strunguri pentru prelucrarea și fasonarea metalelor.
- instrumente și aparate de măsură
- mașini pentru prelucrarea lemnului și sticlei.

- utilaj pentru tratament superficial.
- sisteme de comandă program destinate pentru echiparea mașinilor de prelucrare a metalelor.
- ansamble de utilaje pentru procese tehnologice din construcția de mașini.

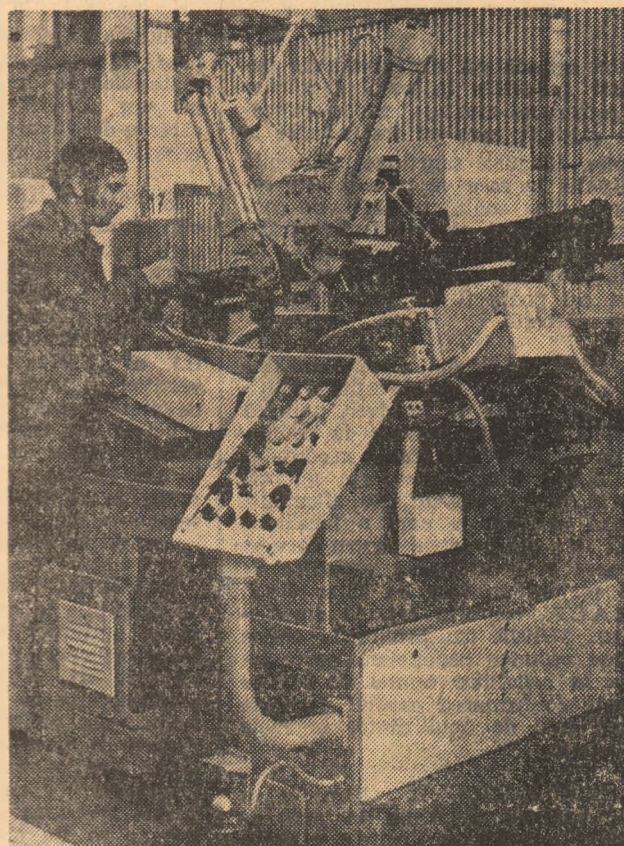
Vă așteptăm cu plăcere să vizitați expoziția noastră din pavilionul „L” în cadrul Tîrgului Internațional din București, între 9—18 oct. 1980.

STROJIMPORT, Praga 31, Vinohradskò 189.

Strojimport

DE LA CONCERNUL T O S KURIM

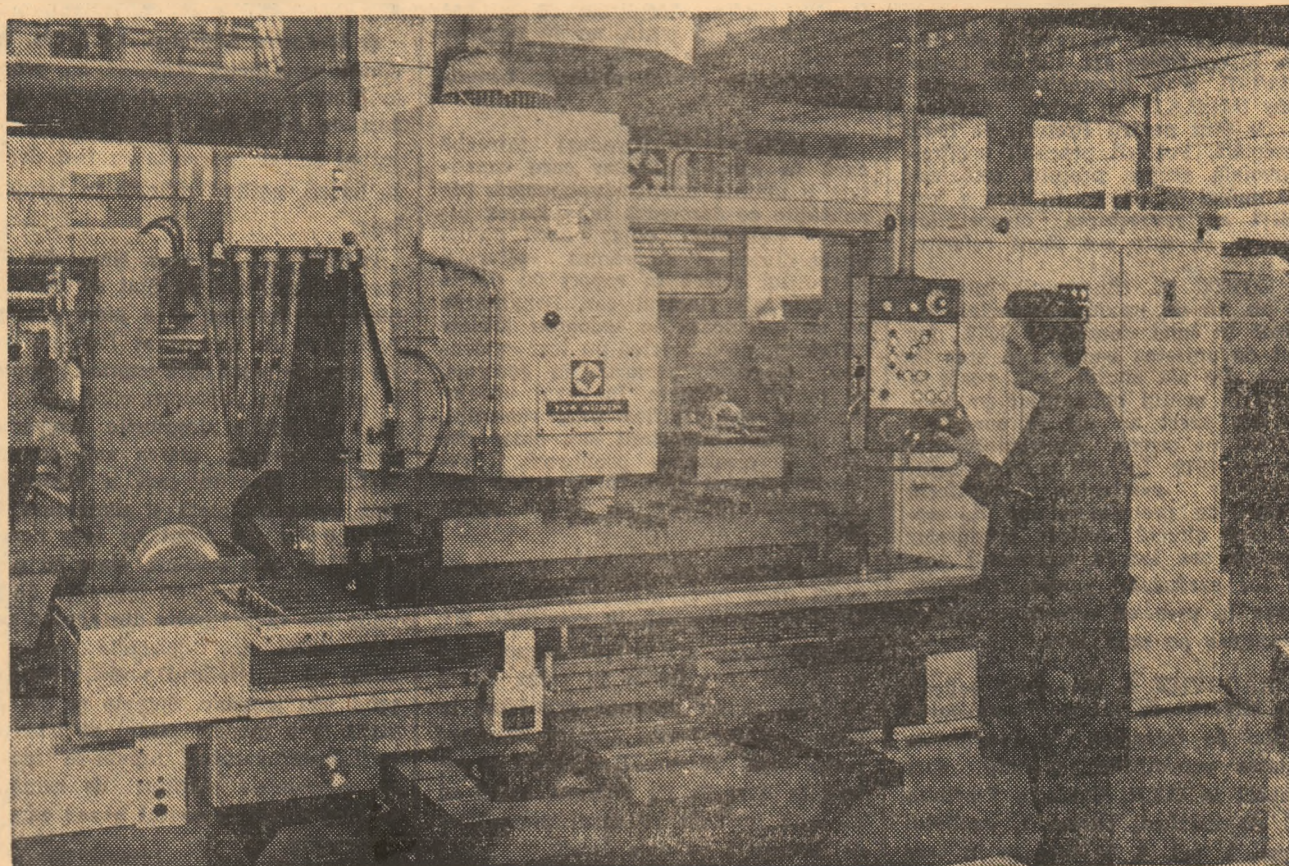
Prezentăm în imagine o mașină verticală de frezat FCV 63 SC. La târgul de toamnă din București, Strojimport expune tipul TCH 63 SCA de mașina de frezat orizontală echipată cu comandă program.

=====
=====
=====

=====
=====
=====

STROJIMPORT din Praga prezintă în cadrul expoziției strungul automat semifrontal tip SPL 16 A realizat de întreprinderea T O S Trencin.

București numai pentru cantitățile nevagonabile pe consumatorii efectivi. Baremurile de livrare a cantităților nevagonabile se stabilesc astfel: pentru materialele și produsele care se transportă cu vagoanele maxim 60 tone; pentru cele care se transportă cu auto maxim 14 tone; repartizarea, contractarea și livrarea cantităților nevagonabile, în limita baremurilor de mai sus, se fac prin lotizarea și gruparea sortotipodimensiunilor destinate aceluiași consumator, conform programelor de fabricație; cantitățile astfel grupate să nu depășească consumul pe 30 de zile la beneficiari.

Pentru unele produse (notate în nomenclator cu asterisc) specificarea, repartizarea, comandarea, contractarea și livrarea se va face integral prin bazele județene de aprovizionare și a municipiului București. În situația în care la contractare cu producătorii rezultă cantități vagonabile pe consumatori livrările din depozitele unităților producătoare se vor face, direct la consumatori, cu perceperea unei cote de adaos comercial de 0,30%.

Odată cu aprobarea nomenclatorului s-a instituit interdicția ca furnizorii să livreze mărfuri de uz general în vagoane comune pentru mai mulți beneficiari; în cazul când în procesul de derulare a livrărilor rezultă asemenea situații, livrarea și facturarea se va face în mod obligatoriu bazei de aprovizionare județene, respectiv a municipiului București din zona în care se află consumatorii în cauză.

c) **Aprovizionarea din import se realizează**, de regulă, prin intermediul unor întreprinderi specializate, departamentale (baze). Potrivit normelor de drept în materie mecanismul de import are la bază trei tipuri de contracte:

— contracte economice de comision, care se încheie între întreprinderile beneficiare intermediare de import — de regulă, baza de aprovizionare — și întreprinderile de comerț exterior importatoare;

— contracte comerciale de vânzare-cumpărare internațională, încheiate de întreprinderile de comerț exterior comisionare, importatoare — în nume propriu, dar în contul beneficiarului de import comitente —, cu vânzătorii externi;

— contracte economice de livrare, care se încheie între întreprinderile beneficiare intermediare de import și cele beneficiare efective ale produselor importate.

Pentru ca contractele comerciale internaționale cese încheie de comisionare să răspundă funcției pe care o au — aprovizionarea beneficiarilor finali de import — este imperios necesar ca acestea să fie perfect corelate cu contractele economice de livrări pe care le încheie beneficiarii intermediari, cu întreprinderile cărora le sînt destinate produsele care urmează să fie importate. Sincronizarea celor două tipuri de contracte este condiția fundamentală pentru ca mecanismul de import, așa cum este reglementat în prezent, să dea rezultatele necesare.

Pentru această sincronizare, în afara identității cantității și calității produselor înscrise în cele două contracte, prezintă un rol determinant modul de stabilire a termenelor de livrare.

Mecanismul de desfacere — tipuri de contracte

Latură importantă a funcției comerciale a întreprinderii, desfacerea produselor fabricate cunoaște, de asemenea, o reglementare adecvată, ansamblul activităților desfășurate în cadrul sistemului predeterminat de relații contractuale, constituind un mecanism bine sincronizat. La baza acestui mecanism stau trei grupe de relații contractuale, al căror obiect cantitativ este stabilit prin planul de producție, iar valoric se regăsește în balanța de venituri și cheltuieli, constituind principala — dacă nu unica — sursă de încasări; aceste trei grupe de relații contractuale, care reprezintă tot atâtea fluxuri ale desfacerii mărfurilor fabricate sînt: a) livrarea către alte întreprinderi consumatoare în cadrul procesului lor de producție; b) livrarea către fondul pieței; c) livrarea pentru export.

a) **Livrarea către întreprinderi beneficiare** se face în toate cazurile în baza contractelor economice de livrări încheiate pe perioada planului cincinal, sau pe o perioadă mai îndelungată și adaptate anual, precum și în baza unor contracte pe termene mai scurte sau, în cazuri excepționale, prin folosirea comenzilor urmate de livrarea din stoc.

Contractele economice de livrări pentru desfacerea mărfurilor fabricate de către o întreprindere se încheie:

— în baza repartițiilor emise de către coordonatorii de balanțe, pentru produsele care se desfac sub acest regim (prevăzute în nomenclatorul stabilit în acest scop);

— în baza comenzilor emise de beneficiari și a contractelor încheiate de către aceștia cu furnizorii produselor nesupuse repartițiilor.

b) **Livrarea către fondul pieței** are la bază contracte economice de livrare, cu următoarele particularități, față de cele arătate mai sus:

— ca regulă generală, fondul de marfă este coordonat central, de către organele industriei și ale comerțului, fiind supus repartițiilor emise în baza balanțelor materiale astfel definitive;

— pentru articolele supuse modelului sau sezoniere se utilizează contracte cadru, potrivit art. 18 din Legea nr. 71/1969, cu determinarea specificațiilor (modele, poziții coloristice, mărimi etc.) pe sezoane: toamnă-iarnă, primăvară-vară;

— pentru articolele nesupuse influenței modelului (mărfuri de uz gospodăresc, metalo-casnice, sticlărie etc.) se încheie contracte pe perioade anuale de plan, cu detalierea tuturor specificațiilor.

c) **Livrarea pentru export** are la bază, ca suport principal, contractul economic de livrări pentru export, reglementat prin art. 75—77 din Legea nr. 71/1969. În unele situații se utilizează contractul economic pe bază de comision, reglementat de art. 72—74 din aceeași lege.

Pentru ca mecanismul intern de export să răspundă cerințelor fundamentale actuale — intensificarea exporturilor, celeritatea operațiunilor și calitatea ridicată a mărfurilor destinate piețelor externe —, prin acte normative, confirmate de practică, a fost creat un cadru economico-juridic adecvat, care poate fi sintetizat astfel:

— în baza planului cincinal și a detalierei lui anuale și cu respectarea întocmai a convențiilor de export, întreprinderile de comerț exterior încheie contracte comerciale in-

ternaționale, de preferință de lungă durată, și, în funcție de ramura economică, **contracte-cadru** ;

— potrivit prevederilor de plan, care sînt detaliate prin fișele tehnice pentru export, anexe la convențiile cincinale și anuale de export, și în conformitate cu contractele externe perfectate, întreprinderile producătoare de mărfuri pentru export și întreprinderile de comerț exterior exportatoare încheie **contracte economice de livrări pentru export** ;

Între contractele de livrare pentru export și contractele comerciale internaționale de vânzare-cumpărare **trebuie să fie o strînsă legătură, o interferență intensă**, determinată, în primul rînd, de obiectul lor identic : mărfuri a căror proprietate urmează a fi transferată cumpărătorului extern.

Relația plan — balanțe materiale — contracte economice

Dintre multiplele secțiuni ale planului național unic, un loc de frunte îl ocupă fără îndoială planul de aprovizionare tehnico-materială. Fundamentarea temeinică și realizarea întocmai a prevederilor înscrise în această secțiune de plan, cum bine se știe, se reflectă direct, pozitiv, într-o serie de alte secțiuni, printre care amintim planul de producție industrială, agricolă, investiții-construcții, transporturi etc. Elementele componente fundamentale ale planului de aprovizionare tehnico-materială le constituie **balanțele materiale**, care sînt o parte integrantă a sistemului general de balanțe.

Balanțele materiale se elaborează odată cu planul național unic de dezvoltare economico-socială, făcînd parte integrantă din acesta și se aprobă potrivit competențelor stabilite prin Nomenclatorul produselor pentru care se elaborează balanțe. Art. 2 din H.C.M. nr. 1270/1975 (republicat în B. of. nr. 122/1977) prevede că „balanțele din competența de aprobare a organelor de conducere colectivă din ministere, alte organe centrale și locale, precum și cele din competența de aprobare a consiliilor oamenilor muncii din centrale și întreprinderi, vor fi avizate de către Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe“. Ele exprimă **sintetic** echilibrarea cantităților globale pe grupe de produse a resurselor din producția internă și din import și a necesarului de consum intern și de export a acestora, iar **analitic** ele exprimă relațiile multiple ce se nasc între diferite sisteme, consumuri, parteneri, care concretizează în fapt procesul de realizare a aprovizionării tehnico-materiale.

Instrumentul cu forță juridică deosebită care face legătura între balanțe materiale și contractele economice de livrare este **repartiția**. Conținutul acestui act administrativ de planificare rezultă din Legea contractelor economice, care, la art. 27, lit. b, prevede : „repartițiile se vor emite de coordonatorii de balanțe și vor cuprinde furnizorii și beneficiarii, cantitățile, caracteristicile tehnico-economice de identificare a produselor și perioadelor de livrare“.

Obligativitatea și forța juridică a repartițiilor — acte cu ajutorul cărora se transmit prevederile din balanțele materiale în vederea încheierii contractelor de livrare — este stabilită prin H.C.M. nr. 1270/1975 și prin Legea nr. 71/1969. Primul act normativ, respectiv H.C.M. nr. 1270/1975, la art. 3 prevede obligația pentru coordonatorii de balanțe să

emită repartiții la toate produsele din nomenclator, „fiind interzise, între unitățile socialiste, vânzarea și cumpărarea acestora fără repartiții“ ; Legea contractelor economice, la art. 25, lit. a, stabilește obligația unităților beneficiare să emită comenzi în termen de 20 de zile „de la data primirii repartițiilor“. Așadar, din coroborarea normelor de drept menționate rezultă că : repartițiile obligă părțile nominalizate să încheie contracte economice de livrare în conformitate cu prevederile pe care le conțin (produsul, cantitatea, trimestrul etc.) ; în cazul produselor pentru care se întocmesc balanțe materiale, în lipsa repartițiilor contractele încheiate sînt nule.

În practica întreprinderilor s-a pus problema dacă un contract încheiat în baza unei repartiții emise anterior definitivării balanței materiale, care conține cantități mai mari decît cele prevăzute în balanța aprobată, trebuie sau nu să fie readaptat potrivit prevederilor din actul de planificare . Prin Decizia P.A.S. nr. 1859/1980 s-a statuat că chiar în ipoteza în care nu s-ar fi emis o nouă repartiție care să anuleze cantitățile contractate în plus, contractul încheiat de părți este lovit de nulitate pentru cantitatea necuprinsă în actul de planificare, întrucît potrivit art. 3 din H.C.M. nr. 1270/1975 coordonatorii de balanțe sînt îndreptățiți să emită repartiții numai pentru cantitățile de produse prevăzute în balanțele aprobate de către organele în drept.

Modificarea balanțelor materiale urmează regulile aplicabile pentru orice modificare a prevederilor de plan. Este important de semnalat că potrivit art. 23 din Legea nr. 8/1972 cu privire la dezvoltarea economico-socială planificată a României (modificată prin Legea nr. 1/1979) „**modificările de plan pentru perioade expirate sînt interzise**“.

Fără îndoială că instituind interdicția modificării sarcinilor de plan după expirarea perioadei respective, legiuitorul a urmărit să prevină eventualele încercări de eludare a realităților. Într-adevăr, dacă s-ar admite practica „reașezării“ sarcinilor de plan, în funcție de execuția înregistrată pe o anumită perioadă, s-ar putea eluda obligația pe care o au unitățile de a respecta sarcinile ce le revin din planul național unic. Din păcate, în practică se mai emit, uneori, anulări de repartiții după expirarea perioadei de plan.

Cu privire la asemenea modificări nelegale a repartițiilor, practica arbitrajului de stat a fost diferită. Astfel, într-un litigiu arbitral, deși din probe rezulta că coordonatorul de balanță a anulat la 16 noiembrie 1978 o repartiție care a stat la baza unui contract cu termen de executare în trimestrul III, prin Hotărîrea pronunțată (nr. 338/1978 a Arbitrajului de Stat Central) a fost respinsă cererea de penalități de întîrziere în livrare, cu motivarea că „în atare situație lipsa actului de planificare care a constituit condiția încheierii contractului duce la nulitatea contractului încheiat, întrucît prin anularea repartiției temeiului încheierii contractului a fost desființat, ceea ce atrage după sine nulitatea totală a contractului“.

Prin Decizia nr. 729/1979, primul arbitru de stat reține că „hotărîrea este temeinică și legală și, ca atare, urmează a fi menținută pentru următoarele considerente : Prin efectul anulării sarcinii de plan, dispusă de către organul de planificare competent, contractul de furnizare este desființat de drept pe data încheierii sale. Așadar, anularea

sarcinii de plan conduce, pe calea influenței directe, la desființarea retroactivă a contractului”.

Acest punct de vedere nu este împărtășit de organul de soluționare a neînțelegerilor precontractuale al Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale, care prin Hotărârea nr. 12 122/1979, și altele, a statuat că: „În unele cazuri, coordonatorii de balanțe anulează repartițiile emise anterior și pe baza cărora s-au încheiat contractele economice. Potrivit art. 23, alin. 2 din Legea planificării, asemenea practici sînt interzise. Ca urmare, anulările de repartiții au fost constatate ca ilegale, nerecunoscîndu-le efecte, menținîndu-se deci în vigoare contractul”. („Legea contractelor economice” — editată de „Revista economică”, 1980, p. 13).

Soluția dată de M.A.C.F. se înscrie pe linia întăririi disciplinei de plan și contractuale, fără de care o bună execuție a bugetului de venituri și cheltuieli adoptat de organele de conducere colectivă a întreprinderilor nu ar fi posibilă.

Incheierea contractelor economice

Fundamentarea bugetului de venituri și cheltuieli pe premise realiste nu poate fi realizată fără ca în prealabil să se încheie efectiv contracte economice de aprovizionare la nivelul nevoilor de producție, iar cele de desfacere la nivelul prevederilor înscrise în unicele (sau aproape unicele) surse de venituri — secțiunile „Încasări din vânzarea producției marfă la intern” și „Încasări din vânzarea producției la export”.

Evident, cele două grupe de contracte economice — prima, pentru aprovizionare și, a doua, pentru desfacere — sînt într-o strînsă legătură; primele nu pot fi perfectate decît după cunoașterea sortimentelor care urmează să se producă; pentru încheierea contractelor de desfacere a mărfurilor, întreprinderea trebuie să se asigure că are posibilitatea să se aprovizioneze cu materii prime și materiale. Aceste imperative ale funcției comerciale trebuie realizate sincronizat și din timp. Iată de ce normele de drept obligă ca încheierea contractelor să se facă cu șase luni înainte de începerea perioadei de plan. Cu privire la procedura de încheiere a contractelor și termenele în care aceasta trebuie efectuată, art. 25 din Legea contractelor stabilește următoarele: „Contractele economice se vor încheia în cadrul unei perioade de cel mult 90 de zile, cu respectarea următoarelor termene:

a) unitatea beneficiară va emite comenzi în termen de 20 de zile de la data primirii normativelor de plan, iar în cazul produselor pentru care se elaborează și balanțe materiale, de la data primirii repartițiilor;

b) în termen de 30 de zile de la primirea comenzii beneficiarului, unitatea furnizoare este obligată să emită proiectul de contract sau, după caz, confirmarea comenzii;

c) unitatea beneficiară are obligația să restituie proiectul de contract semnat, cu sau fără obiecții, în termen de 20 de zile de la data cînd l-a primit;

d) cînd sînt obiecții la contract, dacă sînt din aceeași localitate, trebuie să le concilieze în termen de 10 zile, iar dacă sînt din localități diferite, în termen de 15 zile; convocarea beneficiarului este în sarcina furnizorului;

e) furnizorul est obligat să sesizeze, în termen de 5 zile, organul competent pentru soluționarea eventualelor obiecții neconciliate; în cazul depășirii termenului de sesizare,

obiecțiile beneficiarului se consideră acceptate, dacă nu contravin legii”.

Prin includerea în lege a ultimei prevederi (lit. e), odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 3/1979, disciplina contractuală a fost considerabil întărită; furnizorii nu mai au astfel posibilitatea să tergiverseze soluționarea obiecțiilor formulate de beneficiari, deoarece dacă în termen de 5 zile nu sesizează organul competent acestea se consideră acceptate. Desigur că ar fi fost mult mai bine dacă se făcea și pasul următor: înscrierea în lege a unei prevederi similare, potrivit căreia dacă într-un anumit termen beneficiarii nu restituie contractele primite de la furnizori — semnate cu sau fără obiecțiuni —, acestea se consideră încheiate. O asemenea prevedere a legii ar înlătura situațiile destul de frecvente cînd beneficiarii nu restituie contractele primite de la furnizori luni de zile, producînd o incertitudine, fapt cu consecințe din cele mai negative asupra disciplinei contractuale și, în ultimă analiză, asupra bugetului de venituri și cheltuieli al întreprinderilor furnizoare.

În practica întreprinderilor se mai întîmplă ca prevederile textului de lege citat să nu se respecte întocmai. Astfel, la încheierea contractului nr. 14239/1979, de către Baza județeană de aprovizionare tehnico-materială Arad, cu întreprinderea de scule Rîșnov, beneficiara l-a semnat cu obiecțiuni pe care furnizoarea nu le-a remis spre soluționare organului competent în cele 5 zile stabilite prin actul normativ. Ca urmare, beneficiara a considerat, pe bună dreptate, că termenele propuse prin obiecțiuni au fost acceptate. Furnizoarea nerespectînd termenele astfel stabilite și pe care nici nu le-a luat în considerare, urmează să plătească penalități de întîrziere în valoare de 411.574 lei, în loc de 73.154 lei, cit ar fi datorat dacă remitea spre soluționare contractul semnat cu proces-verbal de obiecțiuni. Evident, cheltuiala suplimentară de peste 300 000 lei grevează în mod nejustificat bugetul de venituri și cheltuieli, diminuînd, în final, beneficiul net.

Referindu-ne la contractele de aprovizionare, considerăm util să ne oprim asupra acelorora privind importul. Am arătat în cadrul mecanismului prezentat că pentru realizarea aprovizionării pe această cale intervin mai multe contracte, dintre care cel comercial, încheiat de întreprinderile de comerț exterior importatoare cu vânzătorii externi și cel economic de livrări de către bazele de aprovizionare a acestor produse către întreprinderile producătoare-beneficiare finale a materiilor prime din import — trebuie să fie o corelare perfectă. Sincronizarea celor două tipuri de contracte este condiția fundamentală pentru ca mecanismul de import, așa cum este reglementat în prezent, să dea rezultatele necesare. Pentru această sincronizare, în afara identității cantității produselor înscrise în cele două contracte, prezintă un rol determinant modul de stabilire a termenelor de livrare. Cu alte cuvinte, să impune ca clauzele privind termenele din contractele economice de livrări să fie astfel formulate încît să țină seama de practica din comerțul internațional. Este bine cunoscut că în contractele comerciale de vânzare internațională termenele de livrare se stabilesc pe trimestre și, în cel mai bun caz, pe luni; ca urmare, stabilirea în contractele economice de livrări de termene pe zile calendaristice ar fi în dezacord cu această practică.

Plecînd de la realitățile obiective arătate, Ministerul Aprovizionării Tehnico-Materiale și Controlului Gospodăririi Fondurilor Fixe a dat, în cadrul rezolvării unei neînțelegeri precontractuale, următoarea soluție, cu valoare de principiu: „**Produsele** (în contractul intern) **se vor livra pe măsura sosirii din import, în termen de 5 zile de la recepția în bază, dar nu mai tîrziu de ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție**“ (nr. 11 078, din 15 august 1979). Așadar, s-a renunțat la termene fixe calendaristice; însă s-a prevăzut obligația ca mărfurile să fie livrate în 5 zile de la sosirea lor din import, dar nu mai tîrziu pînă în **ultima zi a trimestrului prevăzut în repartiție**. Evident, pentru ca livrarea către beneficiarul final să se facă pînă în ultima zi a trimestrului este imperativ necesar ca în contractul comercial de import termenul de livrare de la care încep să curgă penalizările să fie astfel stabilit încît produsele contractate să aibă timpul necesar să treacă frontiera română și să ajungă la beneficiarul intermediar — de regulă o bază de aprovizionare — cu cel puțin cinci zile înainte de a se termina trimestrul respectiv.

O analiză atentă a modului în care sînt corelate uneori cele două tipuri de contracte, scoate în evidență unele cauze pentru înlăturarea cărora se impune să se preocupe nu numai întreprinderile în cauză, dar și organele centrale coordonatoare. Astfel, ca să luăm numai un singur exemplu, dintr-o serie numeroasă, pentru importul unor produse metalurgice, în contractul economic de livrări nr. 14239/1979 încheiat de Baza județeană de aprovizionare teh-

nico-materială Arad cu o întreprindere constructoare de mașini au fost stabilite termene de livrare pe zile fixe calendaristice în interiorul trimestrului II/1979, **deci pînă la 31 martie**, iar în contractul comercial privind importul produselor respective s-a prevăzut ca termen de livrare final, fără penalități, **30 aprilie**; dacă la acest termen adăugăm timpul necesar pentru transportul produselor de la vânzătorul extern, la întreprinderea beneficiară din țară, vom constata că între cele două contracte a existat o necorelare a termenului de livrare de 50—60 zile. În aceste condiții cum mai putea fi executat în termen contractul intern? Fără îndoială că beneficiarul intern are dreptul la penalități de întîrziere, potrivit Legii nr. 71/1969, dar acestea nu ajută la realizarea indicatorului de plan privind producția fizică și, în final, la realizarea încasărilor din vânzarea mărfurilor și a beneficiilor planificate prin bugetul de venituri și cheltuieli. Iată de ce, am afirmat mai sus că premisa executării întocmai a bugetelor de venituri și cheltuieli o constituie, în primul rînd, încheierea de contracte economice de desfacere, care să fie fundamentate pe o producție pentru care materiile prime sînt din timp asigurate prin contracte de aprovizionare bine fundamentate și corelate, sub aspectul termenelor de livrare, cu procesul de fabricație.

Mihai I. ANASTASESCU
dr. Al. DETEȘAN
dr. Gh. NISTORESCU

Intrebări și răspunsuri

● **SONEA I.** (București) întrebă dacă unitatea beneficiară poate formula pretenții referitoare la calitatea necorespunzătoare a produselor livrate în ipoteza în care procesul verbal de constatare nu a fost încheiat în termenul de 5 zile prevăzut de Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959. Intrucît obligativitatea încheierii actului de constatare amînit nu este prevăzută sub sancțiunea decăderii din dreptul de a reclama viciile de calitate, răspunsul la întrebarea dv. este, în principiu afirmativ. Depinde de împrejurările concrete ale fiecărui caz în parte, dacă unitatea beneficiară poate dovedi, cu alte probe opozabile, că defecțiunile sînt reale și imputabile unității furnizoare.

● **GHEONEA T.** (Argeș) solicită lămuriri cu privire la împrejurarea dacă poate fi considerat perfectat un contract economic semnat cu obiecții în condițiile în care organele competente sesizate nu au procedat la soluționarea neînțelegerii precontractuale. Din scrisoarea dv. rezultă că obiecțiile formulate contraveneau flagrant prevederilor repartiției în baza căreia s-a încheiat contractul, situație în care acesta trebuie considerat perfectat în condițiile în care a fost pro-

pus de unitatea furnizoare, în concordanță cu conținutul repartiției. Această soluție se impune în considerarea faptului că nu este îndreptățită formularea unor obiecții care nesocotesc prevederile obligatorii ale repartițiilor, iar organele sesizate nu pot adopta soluții care să contravină repartițiilor.

● **LEUCĂ GH.** (Galați) se interesează de mijloacele prin care poate fi determinată să efectueze plata unitatea beneficiară care a acceptat documentele de decontare, dar banca nu efectuează plata datorită lipsei fondurilor. În situația dată, unitatea furnizoare se află în posesia unui titlu executor, astfel că acțiunea pentru plata prețului nu est admisibilă, decontarea urmînd să se facă de bancă, în baza documentelor de plată acceptate care se păstrează în cartotecă. În schimb, unitatea furnizoare poate sesiza arbitrajul cu pretenții la penalități și eventuale daune cauzate prin nedecontarea facturii la termen.

● **PĂNOIU C.** (Craiova) solicită lămuriri cu privire la posibilitatea de a se angaja răspunderea unității furnizoare, deși aceasta face dovada că a predat produsele în bună regulă cîrăușului. Am înțeles din scrisoarea dv., că transportul nu a fost deloc

predat la destinație. În această situație, deși răspunderea revenea cîrăușului, acesta nu a putut fi acționat de către unitatea beneficiară care nu a aderat la contractul de transport. Posibilitatea de a obține despăgubiri de la cîrăuș a avut-o numai unitatea furnizoare care, în mod culpabil, nu l-a acționat pe acesta în cadrul termenului de prescripție. Pe acest considerent este posibilă angajarea răspunderii unității furnizoare în situația pe care o descrieți.

● **SONERIU D.** (Iași) întrebă dacă se pot lua în considerare împrejurări de forță majoră care nu au fost analizate și confirmate de organele prevăzute de art. 46 din Legea nr. 71/1969, modificată și completată prin Legea nr. 3/1979. Deși produsele la care vă referiți fac parte din categoria acelorora pentru care se impune confirmarea cazului de forță majoră în condițiile menționate, împrejurările invocate au putut fi reținute astfel cum au fost dovedite, deoarece, în speță, forța majoră a apărut anterior datei de 14 iulie 1979, cînd a intrat în vigoare Legea nr. 3/1979.

● **CERBU E.** (București) se interesează de condițiile în care poate fi angajată răspunderea unității de construcții-montaj pentru lucrările calitativ necorespunzătoare executate. Contrar opiniei dv., în legislația eco-

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 13)

nomică actuală nu sînt prevăzute penalități aplicabile în cazul lucrărilor de construcții-montaj necorespunzătoare calitativ care au fost admise la recepție. Singura sancțiune aplicabilă în situația la care vă referiți este retragerea din contul unității de construcții-montaj a contravalorii lucrărilor necorespunzătoare executate. Această măsură poate fi dispusă de bancă ori poate fi obținută prin hotărîre arbitrală.

● **GHILEZAN A.** (Timișoara) întreabă dacă, față de dovezile justificative prezentate de furnizor, unitatea beneficiară poate renunța la penalități pe motiv că nelivrarea produselor s-a datorat cazului de forță majoră. În principiu răspunsul este afirmativ. Singura rezervă pe care o facem se referă la acele produse pentru care analizarea și confirmarea cazurilor de forță majoră se face de către C.S.P. și M.A.C.F., conform art. 46 din Legea nr. 71/1969. Cu privire la aceste produse unitatea beneficiară poate renunța la penalități numai dacă i se prezintă confirmarea cazului de forță majoră dată de unul dintre organele menționate.

● **ȘERBĂNESCU L.** (Brașov) se interesează de condițiile în care se stabilesc prețurile și tarifele care se pot practica între unități C.A.P. prestatoare și unități de stat beneficiare pentru activități neagricole. Prețurile și tarifele la care vă referiți se stabilesc, în condițiile art. 134 din Legea nr. 19/1971 și a normativului elaborat de U.N.C.A.P. cu avizul Comitetului de Stat pentru Prețuri, pe bază de invoială. Potrivit practicii arbitrale, invoiala asupra prețului este valabilă numai în măsura în care a fost stabilită cu respectarea dispozițiilor normative la care s-a făcut referire.

● **ZOTTU M.** (București) întreabă dacă un lot de produse expediate de furnizor în luna decembrie 1979, dar primit de unitatea beneficiară abia în primele zile ale anului 1980, poate fi imputat în contul obligațiilor contractuale din acest an ori se consideră executate pe seama contractului încheiat pe 1979. Întrucît potrivit Legii contractelor economice, transferul dreptului de proprietate sau de administrare directă asupra produselor respective are loc în momentul predării lor cărașului pentru transport, livrarea la care vă referiți constituie o executare pe anul 1979.

● **RADOVICI A.** (Prahova) solicită unele lămuriri cu privire la aplicarea tarifului de transport în funcție de greutatea expedițiilor predate spre transport la C.F.R. Conform Tarifului local de mărfuri, partea I, capitolul II, par. 1, pct. 4, în măsura în care

dispozițiile tarifare nu prevăd altfel greutatea expediției cuprinde tot ce se predă la transport, inclusiv ambalajul, materialele de protecție contra frigului sau căldurii și accesoriile de încărcare-descărcare necesare la transportul mărfurilor.

● **TEOHARIDE C.** (București) solicită lămuriri în legătură cu dovada pe care trebuie s-o facă unitatea beneficiară în privința aprobării investiției cu prilejul încheierii contractului de furnizare a utilajelor sau instalațiilor. Potrivit Instrucțiunii comune P.A.S. — B.I. nr. 7/1971, dovada aprobării investiției se face de către unitatea beneficiară prin înscrierea în contract a actului de aprobare a documentației tehnico-economice, respectiv a indicatorilor tehnico-economici și prin anexarea la contractul restituit, după semnarea lui, a unui extras de pe documentul de aprobare.

● **POPESCU G.** (Olt) se interesează de condițiile în care se realizează avizarea unităților socialiste în privința transporturilor sosite pe cale ferată. Potrivit art. 7 din Tariful local de mărfuri, partea I, capitolul I, calea ferată este obligată să avizeze beneficiarii de transporturi telefonic, telegrafic sau în scris, asupra sosirii transporturilor de coletărie și de vagoane. Avizarea sosirii vagoanelor trebuie să fie făcută cu cel puțin 3 ore înainte de ora punerii lor la descărcare. Avizarea transporturilor se face în aceeași localitate cu mijloacele C.F.R. fără plată, iar în alte localități — prin poștă, telefonic sau telegrafic, în contul unității beneficiare.

● **HUSZĂR D.** (Oradea) întreabă dacă în cazul utilajelor care constituie o unitate tehnico-funcțională, penalitățile se datorează la valoarea tuturor utilajelor, chiar dacă numai unele dintre ele au rămas nelivrate. Răspunsul diferă în raport cu datele concrete ale fiecărui caz. Penalitățile nu se calculează la valoarea tuturor utilajelor, dacă acestea au fost evidențiate ca poziții separate în contract, cu prețuri distincte. În cazul utilajelor care se planifică prin repartiții, un element important sau chiar decisiv în rezolvarea problemei îl reprezintă faptul dacă în repartiție utilajele sînt indicate ca un tot unitar sau nu.

● **ULRICH W.** (Sibiu) se interesează dacă forța majoră trebuie analizată și confirmată în condițiile art. 46 din Legea nr. 71/1969 atunci cînd se invocă în relațiile cu calea ferată în legătură cu prestații prevăzute în plan. Răspunsul este negativ, deoarece textul legal pe care îl invocați se referă la livrările de produse, astfel că nu este incident în cazul prestațiilor de transport pe cale ferată.

● **PURCĂRETE A.** (Iasi) întreabă dacă produc efecte juridice obiecțiunile precontractuale prin care unitatea beneficiară solicită diminuarea sub nivelul repartiției a cantității de produse prevăzută în contract. Considerăm că asemenea obiecțiuni produc efecte, în cadrul rezolvării neînțelegerilor precontractuale putîndu-se face demersurile necesare la organele competente pentru modificarea repartițiilor. Atragem însă atenția că în cazul nesesiării de către unitatea furnizoare a organului competent să rezolve neînțelegerea precontractuală nu se produce acceptarea tacită a obiecțiunii întrucît aceasta contravine repartiției.

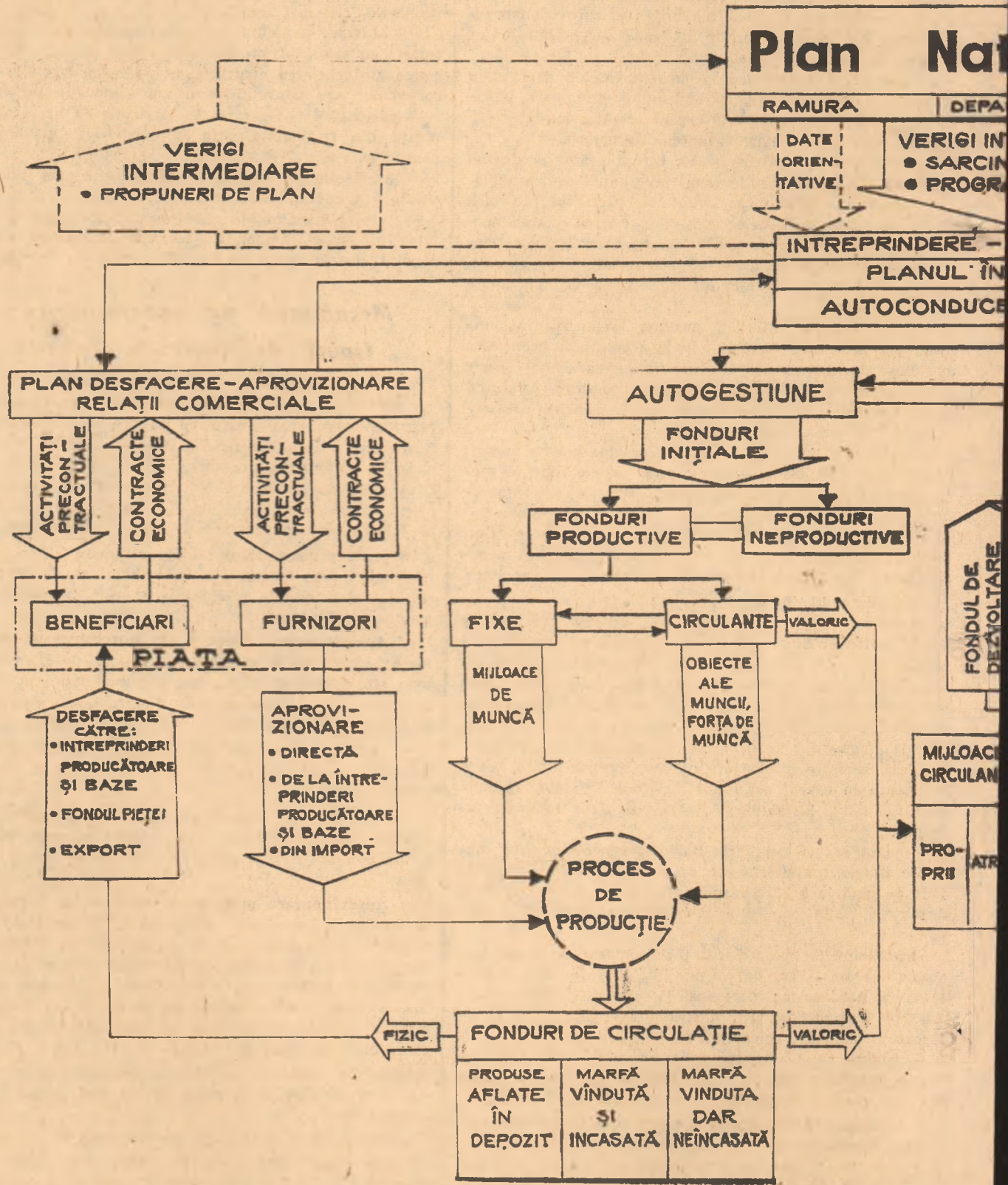
● **ROȘCULEȚ N.** (Cluj) solicită unele lămuriri cu privire la cîntărirea vagoanelor pe cîntare recunoscute de C.F.R.

Potrivit condițiilor de aplicare a art. 12(6) din Tariful local de mărfuri, partea I, capitolul I, mărfurile cîntărite pe cîntare recunoscute de C.F.R. nu se mai cîntăresc de calea ferată, chiar dacă pentru respectivele mărfuri cîntărirea este obligatorie. La mărfurile a căror cîntărire este obligatorie pentru calea ferată și care au fost cîntărite pe cîntare recunoscute, predătorul trebuie să aplice pe toate exemplarele scrisorii de trăsură ștampila de cîntărire proprie.

● **Iordache Romulus, I.F.L.G.S. Rovinari** — solicită lămuriri cu privire la plata retribuțiilor și a altor drepturi de retribuție în situația în care inițial sumele convenite au fost depuse la bancă, nefiind ridicate în termenul legal.

Potrivit art. 26 alin. final din Decretul Consiliului de Stat nr. 209/1976, plata retribuțiilor și a altor drepturi neridicate la termen se face pe bază de liste de plată care cuprind: numele și prenumele persoanei căreia urmează să i se achite drepturile respective, funcția acesteia, marca sau numărul matricol, luna în care a figurat în stat, suma de plată și semnătura beneficiarului. În cazul în care beneficiarul nu este prezent, plata se poate face și altei persoane (membru de familie sau făcînd parte din aceeași unitate) care are delegație (procură) scrisă de la titularul sumei, vizată de șeful său ierarhic. Sumele se pot expedia prin mandat poștal pe baza cererii beneficiarului, luîndu-se măsuri ca eventualele restituiri de sume să se facă direct în contul băncii care vă deserveste.

MECANISMUL ECONOMICO-FINANCIAR AL AUTO

CONDUCERII MUNCITORESTI

